

Toimenpidepaketti korkeakoulupudokkuuden ehkäisemiseksi ja opintoihin palaamisen helpottamiseksi

Korkeakoulupudokkuus on muun koulupudokkuuden lailla ongelma, jossa haasteet liittyvät niin järjestelmään kuin yksilöiden erilaisiin elämäntilanteisiin. [Vuoden 2020 korkeakoulutuksen keskeyttäneiden tilastot julkaistiin 17.3.2022](#). Yliopisto-opiskelijoilla pudokkuutta esiintyy prosentuaalisesti melko vähän, mutta riippuen paikkakunnasta ja alasta pudokkuus oli paikoin yli 10 prosentissa lukuvuonna 2019-2020. Pudokkuutta kokevia korkeakouluopiskelijoita on kuitenkin vuosittain tuhansia. Meillä ei ole varaa antaa kenenkään pudota korkeakoulutuksen piiristä, mikäli haluamme pitää kiinni 50 prosentin koulutusasteen tavoitteesta.

Koulutuksensa keskeyttäneiden lisäksi korkeakoulupudokkuuden piiriin kuuluvat myös sellaiset opiskelijat, joiden opintojen eteneminen on pysähtynyt pitemmäksi aikaa. Tällaiset opiskelijat eivät suorita opintoja, vaikka voivat olla ilmoittautuneita korkeakoululle joko läsnä- tai poissaolevaksi.

Erityisesti poissaolevat tai opintonsa keskeyttäneet ovat vaikeasti tavoitettavissa korkeakoulujen näkökulmasta. Läsnäoleville opiskelijoille on koronapandemian aikana tarjottu apua muun muassa tekstiviestitse, mutta opinnoista kauemmas ajautuneet opiskelijat eivät ole tämänkaltaisen avun piirissä.

Korkeakouluopintojen keskeytymiseen johtaneet tilanteet ovat moninaisia, ja siksi tarvitaan monia ratkaisuja, joilla madalletaan korkeakouluopintojen jatkamisen kynnyistä ja tuetaan opinnoissa kiinni pysymistä. Tehokkain keino lienee kuitenkin ennaltaehkäisevät toimenpiteet.

Koronapandemia ja talouden muutokset ovat koetelleet opiskelijasukupolven resilienssiä ja kriisinkestävyyttä. Lähiopetukseen on palattu maaliskuussa 2022, mutta sota Euroopassa on aiheellisesti herättänyt huolta suomalaisissa opiskelijoissa. Vaikka opiskelijoiden mielenterveyden kriisiin on herätty yhteiskunnassa laajemmin viime vuosina, on toimia silti tehtävänä.

Tehdään selvitys opintojen keskeytymisen syistä

Pudokkuuden syitä on monia. Mielenterveysongelmat, perheellistyminen, opintojen ja töiden yhteensovittamisen vaikeus, toimeentulo-ongelmat, ohjauksen laatu tai väärä alavalinta tai näiden yhdistelmä voi ajaa opintojen keskeytymiseen tai opintojen etenemisen pysähtymiseen. Arvioimme, että eri-ikäisten ja -taustaisten opiskelijoiden pudokkuuden syyt myös vaihtelevat. Tutkitusti pudokkuuden yleisyys riippuu myös alasta. Moni ei myöskään tee virallista ilmoitusta opintojen keskeyttämisestä, vaan saattaa olla yhä yliopiston rekisterissä, vaikka ei opintoja suorittaisi.

Selvityksen tavoitteena tulisi olla selvittää pudokkuuteen johtavia tekijöitä, eri korkeakoulujen käytäntöjä sekä niiden toimivuutta. Tavoitteena tulisi myös olla koostaa raportti ja toimenpidelista yhteistyössä korkeakoulujen ja opiskelijaedustajien kanssa.

- **Ehdotus:** Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa selvitysryhmän, jonka tehtävänä on laatia selvitys korkeakoulupudokkuudesta ilmiönä sekä ratkaisuehdotukset. Opiskelijoiden tulee olla edustettuna selvitysryhmässä.

Ennaltaehkäisevien mielenterveyspalveluiden vahvistaminen

YTHS:lle ohjattu lisärahoitus pandemian aikana sekä neljän vuoden lisärahoitus vuodesta 2023 alkaen ovat asioita, joihin Suomen ylioppilaskuntien liitto on erityisen tyytyväinen. Mielenterveyden ensiapukurssit, digipalveluiden kehittäminen sekä muut mielenterveyttä edistävät kehityshankkeet ovat tulleet todella tarpeeseen. Korkeakoulujen hyvinvointihankkeet ovat tuottaneet hyviä onnistumisia paikallisesti.

Opintopsykologit ja kuraattorit ovat olleen tärkeässä roolissa opiskelukyvyn tukemisessa ja opinnoissa jaksamisessa pandemian aikana ja jo ennen sitä. Tukipalveluiden riittävyys tulee taata muun muassa aloituspaikkoja lisättäessä sekä palveluntarpeen lisääntyessä. Tässä avuksi voisi olla opintopsykologi- ja kuraattorimitoitukset korkeakouluihin. Korkea-asteen opiskeluhuoltoa koskevaksi henkilöstömitoitukseksi olisi syytä säätää vähintään yksi psykologi 2000:a korkeakouluopiskelijaa kohden ja vähintään yksi kuraattori 2000:a korkeakouluopiskelijaa kohden. Tästä aiheesta on tulossa myös kansalaisaloite huhtikuussa 2022.

Aikuissosiaalityön ja muiden hyvinvointialueiden tarjoamien mielenterveyttä tukevien palveluiden tärkeys nousi esille myös aluevaaleissa. Vaikka YTHS tarjoaa korkeakouluopiskelijoille kattavat perusterveydenhuollon palvelut, tarvitsevat pudokkaat ja pudokkuusriskissä olevat usein myös muita palveluita, kuten sosiaalipalveluita tai mielenterveyden erikoissairaanhoidoa.

- **Ehdotus:** Säädetään opintopsykologi- ja kuraattorimitoitukset myös korkeakouluihin. Edellä mainitulla mitoituksella kustannukset olisivat arvioiden mukaan psykologien osalta yhteensä 7,93 miljoonaa euroa ja kuraattoreiden osalta 6,83 miljoonaa euroa vuositasolla.
- **Ehdotus:** Selvitetään korkeakoulujen hyvinvointihankkeiden jatkoa.

Opintotuen harkinnanvaraisten lisätukikuukausien ehtojen madaltaminen

Korkeakouluopintoihin sekä yksittäisiin tutkintoihin käytävissä olevien opintotukikuukausien määrää on leikattu vuosina 2014 ja 2017. Seurauksena tuhansien opiskelijoiden opintotuki päättyi vuosittain ennen valmistumista. Myös harkinnanvaraisten lisätukikuukausien hakemukset ovat lisääntyneet voimakkaasti (<https://yle.fi/uutiset/3-12039056>).

Nykyinen lainsäädäntö sallii lisätukikuukausien myöntämisen tutkintokohtaisen tukikuukausimäärän yli vain, jos opinnot ovat viivästyneet terveydellisestä tai muusta opintoihin merkittävästi vaikuttaneesta syystä. Syyn ja opintojen viivästymisen yhteys on pystyttävä todistamaan Kelalle. Korkeakouluopintoihin tarkoitettua kokonaistukikuukausimäärän yli lisätukikuukausia ei ole mahdollista saada. Opintotuen loppuminen ennen valmistumista aiheuttaa suuren riskin opintojen keskeytymiselle tai viivästymiselle, kun toimeentulon lähde katkeaa.

- **Ehdotus:** Madalletaan harkinnanvaraisten lisätukikuukausien myöntämisen edellytyksiä niin, että perusteltu selvitys opintojen viivästymisestä ja suunnitelma opintojen loppuun saattamisesta riittää niiden myöntämisen edellytykseksi. Kustannusarvio 1 me.
- **Ehdotus:** Avataan mahdollisuus lisätukikuukausiin samoin kriteerein kuin ehdotuksessa 1 myös kokonaistukiajan yli. Kustannusarvio 0,8 - 1,6 me.

Opintotuen kaksiportaisuudesta luopuminen

Opintotuen kaksiportaisuus tarkoittaa sitä, että opintotuki myönnetään erikseen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen niin, että kumpaankin on käytettävissä erillinen kiintiö tukikuukausia. Alempaa korkeakoulututkintoa suorittaessa on käytettävissä korkeintaan 30 tukikuukautta, joiden jälkeen tuki keskeytyy, ellei alempaa korkeakoulututkintoa ole suoritettu. Usein korkeakouluopinnot kuitenkin ovat yksi kokonaisuus, jossa suoritetaan päällekkäin kandidaatti- ja maisterivaiheen kursseja. Vuosittain noin 2000 - 7000 alempaa korkeakoulututkintoa yliopistossa suorittavalta opintotuki keskeytyy siksi ennen tutkinnon suorittamista, mikä aiheuttaa merkittävän ja tarpeettoman opintojen viivästymis- ja keskeytymisriskin.

- **Ehdotus:** Luovutaan yliopisto-opintojen kohdalla opintotuen tutkintojaottelusta. Kustannusarvio 3,5 me.

Opintotuen piiriin palaamisen helpottaminen tuen lakkautuksen jälkeen

Opintotuen maksaminen voidaan lakkauttaa opintojen riittämättömän etenemisen vuoksi. Päätökset tehdään tapauskohtaisesti. Opiskelijat, joiden opintotuki lakkautetaan, voivat palata opintotuen piiriin suorittettuaan tuetta 20 opintopistettä tai saavutettuaan opintotukeen vaadittavan suoritustahdin. 20 opintopistettä vastaa noin puolen vuoden opiskelua, joka on korkea kynnyks opiskelijalle, joka tavoittelee opintojensa jatkamista epäonnistuneen lukuvuoden jälkeen.

- **Ehdotus:** Madalletaan opintotuen piiriin palaamisen kynnystä 10 opintopisteeseen. Kustannusarvio 0,9 me.

Lisätietoa:

Suvituuli Lundmark
Hallituksen jäsen
suvituuli.lundmark@syl.fi

Petra Pieskä
Sosiaalipolitiikan asiantuntija (terveys, hyvinvointi, yhdenvertaisuus)
petra.pieska@syl.fi

Sakari Tuomisto
Sosiaalipolitiikan asiantuntija (toimeentulo, asuminen, vaikuttaminen)
sakari.tuomisto@syl.fi